

RAHATARKUSE AINEKAVA II KOOLIASTMELE JA TÖÖPLAAN (35 tundi)

SISSEJUHATUS

Õppetöö korraldus ja meetodid

II kooliastmes õpitakse rahatarkust eraldi õppeainena 1 kord nädalas. Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Teemade omandamisel leiavad kasutust erinevad õppemeetodid, nt ajurünnak, diskussioon, ideekaart, rollimäng, loomingulised ülesanded, tutvumine ettevõttega jt. Kasutatakse nii individuaalseid kui ka rühmatöö meetodeid.

Õppetöös kasutatakse raamatut “Koer nimega Money”, sellega seotud töölehti, õpetajamaterjali, tunnikavasid ja esitlust, mis on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel <https://www.fin.ee/finantspoliitika-valissuhted/rahatarkus/abiks-opetajale#ii-kooliaste>. Kasutamist leiab Tagasi Kooli e-tundide programm <https://etunnid.tagasikooli.ee/>. Mõnede teemade käsitlemisel kasutatakse õpetaja poolt koostatud töölehti, Exceli programmi ja erinevaid temaatilisi Interneti lehekülgi. Lisaks toimub õppetöö läbi erinevate digitaalsete keskkondade, nagu Ettevõtlusküla mänguplatvorm <https://bizplay.ee/ettevotlik-pere> ja investeerimismängu Cashy keskkond <https://www.cashygame.com/>. Töökavasse on integreeritud ka mentorklubis osalenud õpetajate poolt koostatud materjale, mis on Rahandusministeeriumi kodulehel <https://fin.ee/mentorklubides-loodud-oppematerjalid-ii-kooliaste>, nt lauamäng koos juhendiga, võimalik on kasutada jõululaadaga ning klassi reisiga seotud töölehti, eelarvega seotud ülesannet ja mängida rahatarkuse bingot. Kuna ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult, siis tehakse praktilisi ülesandeid. Need on oluline osa ettevõtlikkuse arendamiseks.

Digipädevuste arendamine

Õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, interneti ja IT turvariske. Koostatakse esitlusi ja lahendatakse ülesandeid erinevates digikeskkondades. Aine eesmärk on kujundada aktiivseid, vastutustundlikke ja ettevõtlikke kodanikke.

Hindamise põhimõtted

II kooliastmes on arvestuslik hindamine trimestri- ja aastahinnetena. Jooksvalt kasutatakse ka sõnalist hindamist. Õpitulemuste saavutamise taset kontrollitakse eri tüüpi ülesannetega.

RAHATARKUSE AINEKAVA

ÕPITULEMUSED II KOOLIASTMES

II kooliastmes käsitletakse eesmärgistamise, plaanide elluviimise, raha, maksevahendite, finantsteenuste, tulude, kulude, eelarve, finantsplaneerimise, investeerimise, laenude ja krediidi kasutamise ning jätkusuutliku majandamisega seotud teemasid.

6. klassi lõpetaja:

- oskab seada ja visualiseerida uusi eesmärke;
- võimalusel viib oma plaanid ellu;
- teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi;
- oskab kasutada oma pangakaarti;
- teab mõisteid bruto-ja netopalk;
- oskab võrrelda toodete hindu;
- teab, mis on eelarve;
- saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui tulusid;
- oskab koostada isiklikku nädala eelarvet, arvestades igapäevaseid kulusid;
- teab, et raha laenamine on seotud isikliku vastutuse ja erinevate riskidega;
- teab, et sarnastele toodetele ja teenustele on olemas erineva hinna ja keskkonnasäästlikkusega versioonid;
- mõistab säästliku tarbimise ja jätkusuutliku eluviisi väärtust ja käitub seda arvestades.

Õpitulemused ja õppesisu

Eesmärgistamine, enesekindlus, plaanide elluviimine, aja planeerimine

Õpilane:

- oskab seada ja visualiseerida uusi eesmärke;
- usub endasse ning oma soovide täitumisse;
- võimalusel viib oma plaanid ellu;
- oskab oma aega planeerida.

Raha, maksevahendid ja finantsteenused

Õpilane:

- teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi, sh internetipank;
- teab, et erinevates riikides võivad olla käibel erinevad rahaühikud ja oskab mõnda nimetada;
- oskab kasutada oma pangakaarti ja hoida enda pangakaardiga seonduvat personaalset infot.

Tulud

Õpilane:

- teab mõisteid bruto-ja netopalk;
- teab, et ametlikult teenitud tulust makstakse maksud;
- teab erinevaid võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes;
- teab, mida ühiskonnas inimeste toetamiseks tehakse/ise teha saab.

Kulud

Õpilane:

- teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad;
- oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu);
- oskab valida soodsama toote, võttes arvesse hindade esitamise erinevaid võimalusi (kilohind, tükihind, 100g hind, soodushind);
- oskab ära tunda mõned levinumad petuskeemid ja reklaamitrikid (nt püsimumaksega nõustumine veebiportaalis/mängus).

Eelarve, finantsplaneerimine ning investeerimine

Õpilane:

- teab, mis on eelarve;
- saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui tulusid;
- oskab koostada isiklikku nädala eelarvet, arvestades igapäevaseid kulusid;
- teab investeerimise algtõdesid.

Laenud ja krediidi kasutamine

Õpilane:

- teab, et raha laenamine on seotud isikliku vastutuse ja erinevate riskidega (nt kõrged intressid, makseraskused).

Jätkusuutlik majandamine

Õpilane:

- teab, et sarnastele toodetele ja teenustele on olemas erineva hinna ja keskkonnasäästlikkusega versioonid;

- on harjutanud pidurdama oma ostusoovi;
- oskab eristada vajadust ja soovi keskkonnasäästliku tarbimise kontekstis;
- mõistab säästliku tarbimise ja jätkusuutliku eluviisi väärtust ja käitub seda arvestades.

RAHATARKUSE TÖÖPLAAN (35 tundi)

Tund	Teema	Alateemad	Õppematerjal	Õpitulemused	Meetodid, kommentaarid
1. tund	Sissejuhatus, eesmärgistamine	Sissejuhatus, eesmärgistamine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 1, esitlus	Õpilane teadvustab endale, miks ta hakkab raamatut "Koer nimega Money" lugema. Õpilane oskab seada uusi eesmärke.	Iga õpilase kasutuses on raamat "Koer nimega Money". Vastavalt tunni teemale paljundab õpetaja töölehti (https://www.fin.ee/finantspoliitika-valisshuted/rahatarkus/abiks-opetajale#ii-kooliaste), mille õpilased panevad mappi.
2. tund	Eesmärgistamine	Eesmärkide seadmine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 2, esitlus	Õpilane oskab seada uusi eesmärke.	
3. tund	Eesmärgistamine	Eesmärkide visualiseerimine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 3, esitlus	Õpilane oskab seada ja visualiseerida uusi eesmärke.	
4. tund	Eesmärgistamine, enesekindlus	Soovikarp	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 4, esitlus	Õpilane oskab seada ja visualiseerida uusi eesmärke.	Praktiline ülesanne: karbi meisterdamine. Selleks on vajalik

				Õpilane usub oma soovide täitumisse.	eelnevalt muretseda vahendid karbi meisterdamiseks. Üks juhend karbi meisterdamiseks on leitav siit: https://www.youtube.com/watch?v=mIZFfvYrB8M .
5. tund	Kulud, jätkusuutlik majandamine	Soovide maksumus	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 5, esitlus	Õpilane teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad. Õpilane oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu). Õpilane on harjutanud pidurdama oma ostusoovi. Õpilane oskab eristada vajadust ja soovi keskkonnasäästliku tarbimise kontekstis.	Erinevate hindade otsimiseks on asjakohane kasutada temaatilisi Interneti lehekülgi.
6. tund	Enesekindlus	Enesekindluse kasvatamine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 6, esitlus, tunnustusedelid, eduvihik	Õpilane usub endasse ning oma soovide täitumisse.	

7. tund	Tulud	Külastustund. Airi Lepasaar: Mida pean raha teenimisest õpilasena teadma?	E-tunni link, tööleht nr 7	Õpilane teab mõisteid bruto-ja netopalk. Õpilane teab, et ametlikult teenitud tulust makstakse maksud. Õpilane teab erinevaid võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes.	E-tunni link: https://etunnid.tagaskooli.ee/e-tund/mida-pean-raha-teenimisest-opilasena-teadma/
8. tund	Plaanide elluviimine, tulud	Plaanide elluviimine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 8, esitlus	Õpilane viib võimalusel oma plaanid ellu. Õpilane teab erinevaid võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes.	
9. tund	Enesekindlus, aja planeerimine	Otsusekindlus ja aja planeerimine	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 9, esitlus	Õpilane usub endasse ning oma soovide täitumisse. Õpilane oskab oma aega planeerida.	
10.-11. tund	Eelarve, finantsplaneerimine, tulud, kulud	Mäng "Ettevõtlik pere"	Mängukarp "Ettevõtlik pere", mängukeskkond https://bizplay.ee/ett-evotlik-pere	Õpilane teab, mis on eelarve. Õpilane teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi. Õpilane teab erinevaid	Mängimiseks on vajalik Ettevõtlikula mängukarp. Mängukeskkonna kasutamine koolis on tasuta. Õpilastel on vaja mängimiseks

				<p>võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes.</p> <p>Õpilane teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad.</p> <p>Õpilane oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu).</p> <p>Õpilane oskab valida soodsama toote, võttes arvesse hindade esitamise erinevaid võimalusi.</p> <p>Õpilane saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui tulusid.</p> <p>Õpilane oskab analüüsida oma finantskäitumist.</p>	<p>tahvelarvuteid, nutitelefone või sülearvuteid.</p>
12. tund	Eelarve, finantsplaneerimine, tulud, kulud	Perekonna ühe kuu eelarve koostamine	Tööleht	Õpilane oskab analüüsida oma finantskäitumist.	<p>Võimalus teha nii Exceli programmis kui ka paber kandjal. Tunnikava koos materjalidega on leitav siit:</p> <p>https://fin.ee/mentorklubides-loodud-oppe-materjalid-ii-kooliast</p>

					e, pealkiri: II kooliaste_pere eelarve.docx.
13. tund	Eesmärgistamine, aja planeerimine, eelarve, kulud ja tulud	Ettevalmistused jõululaadaks	Exceli programm	Õpilane eesmärgistab ja planeerib jõululaada müügitoote. Õpilane oskab oma aega planeerida. Õpilane koostab eelarve ja oletatavad kulud, tulud.	Võimalik on kasutada kalkulatsiooniks Exceli dokumenti https://fin.ee/mentorklubides-loodud-oppe-materjalid-ii-kooliaste , pealkiri: II kooliaste_(jõulu)laat.xlsx.
14. tund	Laenud ja krediidi kasutamine	Raha laenamine ja intress	Raamat "Koer nimega Money", tööleht 10, esitlus	Õpilane teab, et raha laenamine on seotud isikliku vastutuse ja erinevate riskidega (nt kõrged intressid, makseraskused).	
15. tund	Investeering	Kuldmuna	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 11, esitlus	Õpilane teab investeerimise algtõdesid.	Kuulamisülesanne: Kuldmuna.
16. tund	Plaanide elluviimine	Võrgustik	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 12, esitlus	Õpilane viib võimalusel oma plaanid ellu.	Vaikuseminutite kasutamise võimalus
17. tund	Raha, maksevahendid ja finantsteenused	Arvelduskonto ja väärtpaberikonto	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 14, esitlus, erinevate pankade	Õpilane teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi, sh internetipank. Õpilane teab, et erinevates	Tunni läbiviimise koht: arvutiklass

			koduleheküljed	riikides võivad olla käibel erinevad rahaühikud ja oskab mõnda nimetada.	
18. tund	Raha, maksevahendid ja finantsteenused	Arvelduskonto ja väärtpaberikonto	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 14, esitlus, erinevate pankade koduleheküljed	Õpilane teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi, sh internetipank. Õpilane teab, et erinevates riikides võivad olla käibel erinevad rahaühikud ja oskab mõnda nimetada. Õpilane oskab kasutada oma pangakaarti ja hoida enda pangakaardiga seonduvat personaalset infot. Õpilane teab erinevaid finantsteenuseid ja oskab leida nende hindasid.	
19. tund	Eesmärgistamine, aja planeerimine	Väljasõit	Tööleht nr 15	Õpilane oskab seada uusi eesmäärke. Õpilane oskab oma aega planeerida.	Valida külastamiseks ettevõtte/organisatsioon.
20. tund	Finantsplaneerimine, kulud	Lauamäng	Lauamäng "Murka poemäng" koos juhendiga	Õpilane saab aru, et ostusoovi korral tuleb arvestada nii kulusid	Õpetajate rahatarkuse mentorklubis loodud lauamäng koos

				kui tulused.	juhendiga on leitav siit: https://fin.ee/sites/default/files/documents/2024-08/Murka%20p_oem%C3%A4ng.pdf . Vaja on mängunuppe ja täringuid.
21. tund	Eesmärgistamine	Hirmud	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 16, esitlus	Õpilane usub endasse ja julgeb vastu võtta uusi väljakutseid.	
22. tund	Tagasivaade, analüüs ja eesmärgistamine	Tagasivaade	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 17, esitlus	Õpilane oskab seada eesmärgi, oma tegevust analüüsida ja teha plaane tulevikuks.	
23. tund	Investeering	Investeeringu I samm	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 18, esitlus	Õpilane teab investeeringu algtõdesid.	
24. tund	Investeering	Investeeringumäng Cashy	Tööleht nr 19, keskkond https://www.cashygame.com/	Õpilane teab investeeringu algtõdesid.	
25. tund	Eesmärgistamine, enesekindlus, plaanide elluviimine	Enesetulemus	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 20, esitlus	Õpilane oskab seada uusi eesmärgi. Õpilane usub endasse ning oma soovide täitumisse. Õpilane viib võimalusel oma	

				plaanid ellu.	
26. tund	Investeering	Investeeringi II samm	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 21, esitlus	Õpilane teab investeeringu algtõdesid.	
27. tund	Investeering	Riskitaluvus	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 22, esitlus	Õpilane teab investeeringu algtõdesid.	
28. tund	Enesekindlus	Eneseusk	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 23, esitlus	Õpilane usub endasse ning oma soovide täitumisse.	
29. tund	Enesekindlus, eesmärgistamine	Kokkuvõte ja plaan	Raamat "Koer nimega Money", tööleht nr 24, esitlus	Õpilane oskab märgata oma muutusi rahatarkuse tunni käigus ja püstitada uusi eesmärke.	
30. tund	Eesmärgistamine, enesekindlus, plaanide elluviimine, aja planeerimine	Klassi reis	Õpetaja koostatud tööleht	Õpilane eesmärgistab ja planeerib klassile sobiva reisi.	
31. tund	Eelarve, finantsplaneerimine, tulud, kulud, jätkusuutlik majandamine	Klassi reis	Tööleht	Õpilane koostab eelarve ja oletatavad kulud, tulud. Õpilane mõistab säästliku tarbimise ja jätkusuutliku eluviisi väärtust ja käitub seda arvestades.	Eelarve koostamiseks on võimalik kasutada töölehte https://fin.ee/mentorklubides-loodud-oppe-materjalid-ii-kooliast , pealkiri: II kooliaste_klassieksku

					rsiooni eelarve koostamine.docx.
32.- 33. tund	Eelarve, finantsplaneerimine, tulud, kulud	Mäng "Ettevõtlik pere"	Mängukarp "Ettevõtlik pere", mängukeskkond https://bizplay.ee/ettevotlik-pere	<p>Õpilane teab, mis on eelarve.</p> <p>Õpilane teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi.</p> <p>Õpilane saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui tulusid.</p> <p>Õpilane teab erinevaid võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes.</p> <p>Õpilane teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad.</p> <p>Õpilane oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu).</p> <p>Õpilane oskab valida soodsama toote, võttes arvesse hindade esitamise erinevaid võimalusi.</p>	Mängimiseks on vajalik Ettevõtlikula mängukarp. Mängukeskkonna kasutamine koolis on tasuline. Õpilastel on vaja mängimiseks tahvelarvuteid, nutitelefone või sülearvuteid.
34. tund	Eelarve, finantsplaneerimine,	Rahatarkuse bingo	Töölehed	<p>Õpilane teab, mis on eelarve.</p> <p>Õpilane teab, et sarnastel</p>	Rahatarkuse bingo on leitav siit: https://fin.ee/mentork

	tulud, kulud, jätkusuutlik majandamine			<p>toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad.</p> <p>Õpilane oskab võrrelda toodete hindu.</p> <p>Õpilane saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui tulusid.</p> <p>Õpilane on harjutanud pidurdama oma ostusoovi.</p> <p>Õpilane oskab analüüsida oma finantskäitumist.</p> <p>Õpilane mõistab säästliku tarbimise ja jätkusuutliku eluviisi väärtust ja käitub seda arvestades.</p>	lubides-loodud-oppe materjalid-ii-kooliaste ; pealkiri: II kooliaste_rahatarkuse bingo.pdf ja Lisa 1 - 5
35. tund	Tagasisivaade ja analüüs	Tagasiside rahatarkuse tunnil	Õpetaja koostatud tööleht	Õpilane oskab aasta alguses püstitatud ootuste põhjal teha järeldusi ja anda tagasisidet rahatarkuse tunnil.	